

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Academic Journal of Language and Literature

CİLT/VOLUME: 4, SAYI/ISSUE: 2, AĞUSTOS/AUGUST 2020

İbrahim GÜNDOĞDU

YL Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram
Veli Üniversitesi
ibrahimgundogduig@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3165-3616>

Nebih Nafile'nin Şiirlerinde Çocukluk

Childhood in the Poems of Nebih Nafile

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 17.06.2020

Kabul Tarihi/Accepted: 29.06.2020

Yayın Tarihi/Published: 30.08.2020

Atıf/Citation

Gündoğdu, İbrahim (2020). Nebih Nafile'nin Şiirlerinde Çocukluk. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 4 (2), s. 337-354. DOI: 10.34083/akaded.753666

Gündoğdu, İbrahim (2020). Childhood in the Poems of Nebih Nafile. *Journal of Academic language and Literature*, 4 (2), p. 337-354. DOI: 10.34083/akaded.753666

<https://doi.org/10.34083/akaded.753666>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Öz

Nebih Nafile; öğretmen, şair, yazar, müzisyen ve program yapımcısı gibi pek çok kimliğe sahiptir. Sanatçı, bu makalede, şairlik yönüyle ve şiirlerinde göze çarpan bir konu olan “Çocukluk” açısından değerlendirilecektir. Asırlardır siyasetten sanata, bilimden eğitime kadar pek çok alanda merak ve çalışma konusu olan çocukluk, şair ve yazarların da ilgisini çekmiş, dolayısıyla edebiyatta sıklıkla işlenmiştir. Özellikle son otuz yılda yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler, yaşamı büyük ölçüde değiştirmiş, bu gelişmelerin aksine sosyal bağlar gerilemiş; içten ve derinlikli ilişkiler, yerini geçici ve yüzeysel iletişimlere bırakmıştır. Tüm bu değişimler; çocukluğu, çocuğa bakışı ve elbette çocukların yaşam algısını da değiştirmiştir. İşte Nebih Nafile de çocukluğunu ve ilk gençliğini geçirdiği dünya ile yetişkinlik dönemindeki dünyanın farklarını görmüş ve şiirlerinde de bunu işlemiştir. Yayımlanmış beş şiir kitabı bulunan Nafile, tüm kitaplarında çocuklukla ilgili şiirlere yer vermiş; kimi zaman o günleri özlemle anmış kimi zaman çocukluğun yetişkinliğe taşınan yaralarından söz etmiş kimi zaman da çocuğu, özünde bulunan iyilik ve masumiyetle yaşamın kötülüklerine karşı mücadele eden ve tüm dünyaya bu iyiliği, güzelliği yayan bir role büründürmüştür. Üç bölümden oluşan makalemizin ilk bölümünde Nebih Nafile’nin yaşamı ve eserleri hakkında kısaca bilgi verilecek, ikinci bölümde sanatçının şiirlerinde çocukluğun nasıl konu edildiği incelenecek, son bölümde ise, Nafile’nin şairliği hakkında bir değerlendirmede bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nebih Nafile, şiir, çocukluk.

Abstract

Nebih Nafile has several identities such as teacher, poet, writer, musician and producer. In this article, the writer will be analyzed with the aspect of a being a poet and in terms of “Childhood” which is a notable topic in his poems. For centuries, childhood, an object of curiosity and study in several fields from politics to art, from science to education, has drawn the attention of poets and writers, thereby; it is frequently treated in the literature. Scientific and technological developments, experienced especially in the last thirty years, have significantly changed life; social relationships have been decreased on contrary to those developments, and sincere and deep relationships have given their place to temporary and superficial communications. All of those have changed the childhood, view of child and certainly the life perception of childhood. Here, Nebih Nafile has also distinguished differences between the world during his childhood and youth and the world during his adulthood and he treated this in his poems. Nafile, who has five published poetry books, has given place poems regarding childhood in all of his books; sometimes he longingly mentions those days, sometimes speaks of wounds, transferred from childhood to adulthood, and sometimes gives this child a role which struggles against the evil of life with goodness and innocence in itself and spreads this goodness and beauty all over the world. In the first chapter of this article, which consists of three chapters, brief information will be given regarding the life and works of Nebih Nafile, how the childhood is treated in his poems will be analyzed in the second chapter and an analysis will be made on the poetry of Nafile in the last chapter.

Keywords: Nebih Nafile, poem, childhood.

A. Nebih Nafile'nin Yaşamı ve Eserleri

A.1. Yaşamı¹

1 Mart 1969'da Hatay'ın Antakya ilçesinde doğan Nebih Nafile, ilk ve ortaöğrenimini doğduğu ilde tamamladıktan sonra 1992'de Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Mobilya ve Dekorasyon bölümünden mezun olmuş, aynı yıl Niğde'de öğretmenliğe başlamıştır. Yurdun çeşitli yerlerinde bu görevini sürdürdükten sonra doğduğu şehre dönen Nafile, halen bu şehirde öğretmenlik görevini sürdürmektedir. Evli olan sanatçı; Yağmur, Merih ve Ekin isimli üç çocuk babasıdır.

A.2. Sanat Anlayışı

“Hayata ait duygu, düşünce ve yaşantıları belirli temalar etrafında vererek insana ait hâlleri başarıyla işleyen” (Sakallı 2014: 64) Nebih Nafile için her şey şiirin konusu olabilir. Çünkü şiir, yaşamın aynası ve var oluşumuzu anlamlandırandır. Şiiri bir haykırış ve başkaldırış olarak gören Nafile; şiirin bir dizesinde çok şey yaşanabileceğine ve dizelerin yüreklerde sayfaların oluşmasına yol açabileceğine inanır. İnsanın yaşamdaki duruşu ve yaşamı algılayışı, Nebih Nafile'nin şiirlerinin esas noktasını oluşturur. İnsanı ve yaşamı tüm çıplaklığı, gerçekliği ve yalınlığı içinde verir. Canan Başkaya, bu konuya şöyle değinir: “Şiiri baştan ayağa insanca... Konuştuğu gibi, duyduğu gibi içtenlikli... (...) O; günlük yaşantıları, aşkları, güneşleri, kırları, çocuk güllüşleri, düşleri, yağmuru, özlemi, sılayı, başka bambaşka bir duyuşla yaşar, yaşatır” (Nafile 2011: 100).

Nebih Nafile, sanatın insandaki kötücül duyguları aldığını ve insanın iyi özünü ortaya çıkardığını söyler. Şiir ise, sanatın bu özelliğini en asil şekilde ortaya koyan türdür ve Anadolu'nun kadim geleneğine en yaraşan sanat ürünüdür. Bunu aşağıdaki sözlerle ifade eder:

“(S)anat; insanın aslında yabani olan kin, öfke, nefret, saldırganlık, sevgisizlik, kıskançlık, saygısızlık gibi duygularını törpüler; azaltır, küçültür, hatta ortadan kaldırır ve yerine sevgi, saygı, barış, kardeşlik, hoşgörü gibi güzel duyguların geçmesini sağlar. (...) Sanatın (...) en soylu, en duygusal yanlarından biri de şiirdir” (Nafile 2010: 11).

“Şiir, sanatın en soylu yanı olduğu kadar en kadimlerindedir. Üstelik bizim kültürümüze en yakın olandır. Çünkü Anadolu topraklarının en has, en köklü ve en özgün ürünüdür. Homeros'tan, Yunus Emre'den, Karacaoğlan'dan, Pir Sultan'dan, Erzurumlu Emrah'tan mirastır” (Nafile 2010: 12-13).

Nafile'nin şiirlerinde göze çarpan insan sevgisini yazar Burhan Günel, şu sözlerle anlatır:

¹ Çalışmamızda yer alan “Nebih Nafile'nin Yaşamı ve Eserleri” başlığı, Nafile'nin tarafımıza verdiği bilgilerden yola çıkılarak yazılmış, bu sebeple ayrıca bir kaynak gösterilmemiştir.

“Dünyalıyım/dilim umut/dinim sevgi/rengim gökkuşağı’ diyerek yaşamı bilincinde yeniden kurar. Uyuyan, uyumayan; erinçli, erinçsiz; acılı, sevinçli; neşeli, kederli... İnsanları düşünür, hepsini kucaklar, gecenin içine çeker, üzerlerini örter, sevgiyle, sevecenlikle okşar saçlarını ve kulaklarına fısıldar:

‘Özündendir özüm/işte bundandır kibleye dönüşüm/bundandır çarمیhta ellerimin sızısı/beyazı/sarıyı/siyahı sevişim bundandır’” (Nafile 2011: 109).

A.3. Eserleri

Nebih Nafile, ilk yapıtı olan *Umut Yaşam İnsan*'ı Ekim 2005'te yayımlamıştır. Antakya'da Onur Ofset tarafından basılan ve 75 sayfa olan kitapta 55 şiir yer almaktadır. Sanatçının ikinci yapıtı olan *Güneş Hepimiz İçin*, Ekim 2008'de Kül Sanat Yayıncılık tarafından yayımlanmış, Eylül 2011'de Kurgu Kültür Merkezi Yayınlarında ikinci, 2016'da Günışığı Matbaacılıkta üçüncü baskısını yapmıştır. Çalışmamızda yararlandığımız ikinci baskı, 128 sayfadan oluşmakta ve 75 şiiri içermektedir. Nafile'nin yayımlanan üçüncü şiir kitabı *Su Duruluğu* adını taşır. Ocak 2013'te yayımlanan yapıt, bir ay sonra ikinci baskısını yapar. Her iki baskı da Kurgu Kültür Merkezi tarafından yapılır. 79 sayfa olan kitapta 34 şiir yer almaktadır. Sanatçının dördüncü şiir kitabı *Yarına On Kala* adını taşır. Mart 2016'da Günışığı Matbaacılık tarafından yayımlanan yapıt, 63 sayfadır ve 21 şiirden oluşur. Şairin yayımlanan son şiir kitabı olan *Gecenin Resmi* ise, 2020 yılında Kültürkent Kuledibi Yayınları tarafından basılmıştır. 83 sayfa olan yapıtta 49 şiir bulunmaktadır.

Nafile'nin, şiir kitapları dışında, yayımlanmış başka yapıtları da bulunmaktadır. Sanatçı, yazdığı çocuk öykülerini *Bombili'nin Kedileri* (2018) isimli kitapta toplamıştır. 2010 yılında gerçekleştirilen ve üç gün süren Samandağ Şiir Akşamları etkinliğine Türkiye genelinden pek çok şair katılarak şiirlerini sunmuş, bu etkinlik aynı yıl Samandağ Kaymakamlığı tarafından *Şiirle Gelen Bereket* isimyle kitap olarak basılmıştır. Etkinliğin komite başkanı olan Nebih Nafile, yapıtta bir sunuş yazısı ile şiir kitaplarında da gördüğümüz beş şiirini yayımlamıştır. Sanatçı, 2016 yılında '*Aşkın ve Ateşin Sözcüsü' Hatay Sevdalı Bir Yazar: Burhan Günel* isimli yapıtın editörlüğünü yapmıştır. Defne Belediyesi tarafından gerçekleştirilen "4. Burhan Günel Anma Günü ve Burhan Günel Sempozyumu"nda sunulan metinlerin bir araya getirildiği bu yapıtta, Nafile'nin de "Aşkın ve Ateşin Sözcüsü' Usta Yazar Burhan Günel" isimli bir yazısı yayımlanmıştır. 2019'da yayımlanan *Yüreklere Dile Geldi* isimli kitapta da proje koordinatörü olarak bulunan sanatçı, ayrıca "Suzan Teyze" isimli anı-öyküsüne de bu kitapta yer vermiştir.

Nebih Nafile'nin *Sanat, Deyiş Dergisi, Çağla, Çağla Çocuk, Biz39 Kırklareli Kültür-Sanat Dergisi, Çukurova Sanat Günleri, Antakya İş Dünyası, Süveydiye, Bayatı (Bakü), Antakya Kültür ve Sanat Dergisi, Maki* gibi yerel ve ulusal pek çok dergide şiir ve yazıları yayımlanmıştır. Ayrıca 2006'dan bu yana, şiir ve türküler okuyup söylediği "Umudun Sesi" isimli radyo programını sunmaktadır.

B. Şiirlerinin Çocukluk Teması Bakımından İncelenmesi

Bir şiirde ele alınan unsur, olay, olgu olarak tanımlanabilecek konu, Nurullah Çetin'e göre, geneldir yani pek çok şair tarafından işlenebilir; şairin bu genel konuya öznel bakış açısı ise, şiirin izleğini (temayı) verir (Çetin 2017: 19). Edebiyat tarihi boyunca pek çok şair ve yazar tarafından ele alınan çocukluk, Türk edebiyatında da çokça işlenen genel bir konudur². Nebih Nafile, bu genel konuyu kendine özgü bakış açısıyla ele almıştır. Bu bakış açısı; insan sevgisi, merhamet, özlem ve barış gibi Nafile'nin şiir dünyasında önemli yeri olan duygu ve fikirlerle şekillenmiştir.

Nafile'nin ilk yapıtı olan *Umut Yaşam İnsan*'da iki şiirin doğrudan çocukluk temasıyla yazıldığını, yedi şiirde ise çocuk veya çocukluğa değinildiği görülür. Sanatçının ikinci kitabı olan *Güneş Hepimiz İçin*'de çocukluk teması içeren şiirlerin sayısı beşe çıkmış, bir şiirde ise çocukluğa değinilmiştir. Şairin yayımladığı üçüncü yapıtı olan *Su Duruluğu*'ndaki altı şiirde çocukluk teması vardır, üç şiirde ise çocukluk söz konusu edilmiştir. *Yarına On Kala*, Nafile'nin dördüncü kitabıdır; hacim bakımından sanatçının diğer kitaplarından daha ince olan bu yapıtta üç şiirde çocukluk teması görülür, iki şiirde ise çocukluğa temas edilmiştir. Şairin, yayımlanan beşinci ve son kitabı olan *Gecenin Resmi*'nde beş şiir çocukluk teması içerir; iki şiirde ise çocukluğa değinilmiştir.

Yeni Türk edebiyatında çocuk ve çocukluk üzerine yazılmış şiirler üzerine bir çalışma yapan Necmettin Özmen, söz konusu ettiği şiirlerde farklı duyarlıklar olsa da ele alınan konuların birbirine benzediğini söyler (Özmen 2014: 178). Nafile'nin çocukluk teması içeren şiirlerini de ele alınan konular bakımından şu başlıklar altında toplamak mümkündür:

1. Çocukluk Anıları/Geçmişe Özlem
2. Çocu(klu)ğun Etrafına Kattığı Güzellikler
3. Çocuk ve Yaşam
4. Çocukluğun Yaraları

1. Çocukluk Anıları/Geçmişe Özlem

Nebih Nafile'nin şiirlerinde çocukluk teması, çoğunlukla anıları hatırlama ve geçmişe özlem şeklinde görülür. Söz gelimi, "Yaşamak Adına" isimli şiirinde yoksulluğa rağmen bitmeyen çocukluk hayalleri anlatılır:

"Çocuktuk henüz yıllar önce.
Ne hayallerimiz vardı.

² Çocukluk konusunun Türk edebiyatında hangi kapsamda ele alındığıyla ilgili daha geniş bilgi için bkz. Özmen, Necmettin(2014). "Yeni Türk Edebiyatında Çocuk-Çocukluk Temalı Şiirler Üzerine Bir Tasnif Denemesi". *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(4): 173-210.

Katıksız, sade ve tertemiz.

Tek odalı evde büyüdük

Kardeşlerim, ben bir de anam, babam.” (Nafile 2005: 19, “Yaşamak Adına”)

Yoksulluğa karşı hayallerden vazgeçmeme durumu şairin, “Oyuncak” isimli şiirinde de göze çarpar. Bu şiirde yoksulluk içinde yaşayan; eşyaları, meyveleri oyuncak yapan ama mutlu olan çocuklardan söz edilir:

“ne uçurtmalar vardı
bakıp bakıp yüreğimizde
uçurduğumuz

çamurdan bebek
portakaldan teker yaptığımız
ekmeğe katık ettiğimiz
çocukluğumuz...” (Nafile 2016: 19, “Oyuncak”)

Nafile’nin şiirlerinde, hesap kitap bilmeyen çocuklar ekmeğini paylaşır; kavga etseler bile hemen ardından birbirlerine sarılırlar:

“çocuktuk
kavgaların hemen ardından
birbirini saran
ekmeğini paylaşan çocuktuk” (Nafile 2011: 23, “Büyüdükçe”)

Benzer bir durum “Çocuk Olmak” isimli şiirde de ele alınır. Anlatıcı özne, çıkar bilmeyen çocukların masumiyetini anlatır:

“topun peşinde koşturmak
terlemek boncuk boncuk
masum olmaktır çocuk olmak
çıkarsız gülmek
ekmeği paylaşmaktır...
dizler çizile çizile
düşe kalka büyümektir çocuk olmak
hiçbir şeyden korkmamaktır çocuk olmak” (Nafile 2013: 76, “Çocuk Olmak”)

“Güzeldi O Yıllar” isimli şiirde anlatıcı özne, çocukluk günlerini anımsar. Çocuklukta gülüşler sıcak, bakışlar canlıdır. Büyüyünce bu sıcaklık, canlılık solar ancak aradan yıllar geçse, bedenler büyüse de onun kalbi hâlâ çocuk gülüşündedir:

“arkama bakıp
çocukluğuma döneceğimi
düşledim bir an

(...)
 ben çocukluğumdayım hâlâ
 bedenim kocaman olsa da
 kalbim çocuk gülüşündedir
 kulaklarımda ise sesleri...
 ne güzeldi o yıllar
 dizlerimiz kanasa da
 yırtılsa da elbiselerimiz
 anamızın sıcak sarışıyla iyileşirdi her şey
 şimdi bakışlarımız donuk
 gözlerimizin ferisi söndü
 soğudu sıcak gülüşlerimiz...” (Nafile 2020: 64, “Güzeldi O Yıllar”)

Nafile, “Çocukluğum” isimli uzun şiirinde, öz yaşam öyküsüne benzer bir şekilde ve hikâyeleme tekniğiyle çocukluğunu kaleme alır. Şiirdeki anlatıcı özne, köy yumurtası ve tandır sığığıyla, siyah incirler ve ekin tarlalarıyla örülen bu çocukluğu ne kadar özlediğini dile getirir:

“yüzü koyundu çocukluğumun uykusu
 annemin okşayan sesiyle
 ısınırdı soğuk sabahlar
 erken uyanan annemin sesi

buz/kırağı tutmuş sabahlara
 göz açmadan daha
 yüreğimi/zi ısıtan anamın sesi

yağmur damlalarında
 kiremit sesli geceleri özledim
 birbirimize sarılıp
 yorganı tepemize çekmeyi
 kardeş kardeş didişmeleri
 çocukluğumun uykusunu özledim

köy yumurtasını
 tandır sığığını
 tezek kokusunu
 sımsıcak dostlukları
 doyamadığımız oyunları
 kokusunu çocukluğumun
 özledim sevgi dolu zamanlarını

papatyaları
kırk gün yağmurlarını
toprak kokusunu yağmur sonrası
özledim ucuna zeytinyağı sürülmüş
siyah incirleri, ekin tarlalarını

kıyısına yaklaşmaya korktuğum
nehirin akışını,
taş sürükleyen sesini özledim

özledim çocukluğumu
çocuk dünyamın çocuk yanlarını... (Nafile 2016: 51-53, “Çocukluğum”)

Nafile, kimi şiirlerinde çocukluğun sesini şimdiki zamandan duyurur. Değişen dünya, gelişen yaşam koşulları çocukluğu unutturmak şöyle dursun, o güzel günlere olan özlemi besler:

“Büyüdük şimdi.
Horlamasına uyanacağım kedim yok.
Kiremitler betonlaştı, penceremiz de oldu.
Artık yağmur altında anam,
Tahtadan çatma mutfağın içine
Yumurta pişirmeye gitmiyor.” (Nafile 2005: 19, “Yaşamak Adına”)

1969 doğumlu olan Nafile'nin; günümüzdeki yaşamdan bambaşka bir çocukluk geçirdiğini söylemek mümkündür. Sanatçı, şiirlerinde özellikle şehirleşmenin artması ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte yaşamın değişmesini dile getirir. Zamanın hızlı aktığı, insanların birtakım işlere yetişebilmek için sürekli koştuğu, ilişkilerin içtenlikten uzak ve yüzeysel olduğu günümüzle her anı dolu dolu geçen bir zaman ve yalansız, çıkarsız ilişkiler, onun şiirinin esas çatışma noktasını oluşturur.

2. Çocu(klu)ğun Etrafına Kattığı Güzellikler

Nafile'nin şiirlerinde çocuk, etrafına neşe ve umut vermesi, bulunduğu ortamı güzelleştirmesi açısından da söz konusu edilir. “Çocuk” isimli şiirinde su gibi her yere akan, güneş gibi yürekleri ısıtan, hava gibi her soluğa giren, yani yaşamın vazgeçilmezi olan çocuklar anlatılır. Şiirde bir yetişkinin değil, bizzat çocuğun anlatıcı özne olarak kullanılması, şiirin etkisi ve inandırıcılığını artırır. “(B)en bir çocuğum” ifadesi, her birimin başında tekrarlanır. Bu tekrarlarla çocukların kendine ait bir dünyasının olduğu ve o dünyada çocukluğa özgü kurallar ve alışkanlıkların bulunduğu anımsatılır:

“ben bir çocuğum
su gibi...
akarım her yere

iç bu sudan sen de
hayat bul gülümse

ben bir çocuğum
güneş gibi...
ısıtıyorum her yüreği
zıp zıp oynarım
taklamı da atarım havada

ben bir çocuğum
hava gibi...
her soluğa girerim
bir nefeste bitmez
koklanırım bir soluk daha

ben bir çocuğum
su gibi
hava gibi
güneş gibi” (Nafile 2011: 47, “Çocuk”)

Nebih Nafile'nin “Sevgili Ekin'ime” üst notuyla çocuğuna ithaf ettiği “Büyüme Çocuğum” isimli şiirde saflığın ve güzelliğin sembolü olan çocuk, hep çocuk kalması, hiç büyümemesi, büyüyüp saflığını yitirmemesi açısından ele alınır:

“büyüme çocuğum
hep gülümse
hep sevgi üretsün yüreğin
bedenin büyüsün amaaaa
sen büyüme...
yok öyle bir koku
icat edilmedi bundan güzel
bundan özel

seni koklamak
öpmek her yerinden
seni çocuğum...
ilk gözlerinle konuştuk
anlatamadıklarımızı çığlıklarınla
anlıyorduk seni her ses tonunda
anlatabiliyordun...

büyüme çocuğum

hep sevgi sevgi kal
 hep koksun tenin
 hep..." (Nafile 2013: 71 "Büyüme Çocuğum")

"Eksik Şiir" isimli şiirde ise anlatıcı özne, arkasına dönmüş bir çocuğa seslenerek ona bazı sorular sorar. Çocuğun güzel yüzünü görmesiyle aşk ile çarpan yüreklere dokunmanın mümkün olacağını vurgular:

"arkana ne dönmüşsün çocuk
 geçen yılları mı
 yoksa yolları mı gözlüyorsun
 öyle güzel görünüyorsun ki
 bir dönüversen, baksan yüzüme
 görsem güzel yüzünü
 dokunsam, dokunsak
 aşk ile çarpan yüreklerimize" (Nafile 2013: 42, "Eksik Şiir")

Nafile, "Baharı Düşlerken" isimli şiirinde, "minicik eller", "bahar bahar", "renk renk", "cıvıl cıvıl" ifadeleriyle olumlu ve yapıcı bir hava oluşturur. "(T)utacaktı", "olacaktı" eylemleri gerçekleşmemiş beklentileri karşılar ve muradına erememiş bir insanın duygularını dile getirir. Böylece çocukların, varlığıyla yaşama nasıl güzellikler kattığı anlatılmak istenir:

"minicik elleri tutacaktı yüreğim
 torunlarım yanı başımda
 bahar bahar olacaktı içim dışım
 bahar bahar
 renk renk
 cıvıl cıvıl
 çocuk sevinçleri, çocuk gülüşleri
 saracaktı çın çın" (Nafile, 2013: 64 "Baharı Düşlerken")

"Sevginin Adı Çocuk" isimli şiirde, bir çocuğa seslenilir. Anlatıcı özne "sevginin tohumu" olarak tanımladığı çocuğun; umudu, güzellikleri çoğaltacağını düşünür. Onun sesinden yankılanan mutluluk, tüm dünyayı kuşatacaktır. Çocuk durmamalı, hep koşmalı, tüm insanlığa güzellikleri haykırmalıdır. Şair, Zülfü Livaneli'nin "Ada" isimli şarkısında geçen, Rus yazar Dostoyevski'nin *Budala* isimli eserinden "dünyayı güzellik kurtaracak" ve Sait Faik'in "Alemdağ'da Var Bir Yılan" isimli öyküsünden "bir insanı sevmekle başlar her şey" sözlerini de şiirde bir telmih unsuru olarak kullanır:

"sen!
 güzel çocuk;

neden gözlerin ıslıl ıslıl
yanakların neden baldır çocuk
senin kalbin neden çiçek çiçek
sen sevginin tohumu musun çocuk
senin gözlerinden sevgi akar
yankılanır sesinden mutluluk...
dünyanın en güzel sesi
dünyanın en güzel siması
ekmeğin unu, çayın demisin

biliyor musun çocuk
kaç güzele tohum olacak yüreğin
kaç bahar yeşerecek kollarında
ve kaç şarkıya söz olacak dilin...
aç yüreğini çocuk,
aç kollarını,
konuş...
susmasın dilin
salıver maviliklere uçurtmanı renk renk
aynı gökyüzünü paylaşan özsün sen çocuk
durma koş... susma konuş...
hatta hep birlikte söyleyelim;
'dünyayı güzellik kurtaracak,
bir insanı sevmekle başlaya(ca)k her şey” (Nafile 2020: 30-31, “Sevginin Adı

Çocuk”)

“Adamım” isimli şiirde, yetişkinlerin çocuklardan ilham alması, onlar gibi ekmeğini bölüşüp gülümsemeleri gerektiği söylenir:

“her gün çocuk ol adamım
bölüş elindeki ekmeği
çocuk gülüştü ol adamım
paylaş elindeki oyuncuğu” (Nafile 2020: 29, “Adamım”)

Nafile'nin şiirlerinde çocukluk, âdeta güzelliğin sembolü gibidir. Aşka dair duygular, sevileni görmenin sevende oluşturduğu mutluluk dahi, çocukluk kavramıyla ifade edilir:

“o gözler ki
içinde denizin mavisi
güneşin sıcaklığı
bir bebenin gülümsemesi
(...)

dokun gözlerime
baktıkça içim ısınıyor
çocuksu dünyam uyanıyor” (Nafile 2013: 33-34, “Dokun Gözlerime”)

Nebih Nafile; çocuğun, bulunduğu ortama mutluluk ve sevinç vermesini; her zaman masum, yalansız, çıkarsız davranışlarıyla yetişkinlere de örnek olmalarını dile getirir. Ona göre çocuk; zor olan yaşamı daha güzel ve neşeli hâle getiren bir varlıktır. Aşkı anlatırken bile kullandığı kavramlarda çocukluğun olması bunun göstergesidir.

3. Çocuk ve Yaşam

Nebih Nafile'nin, Antakya'da geçen çocukluğu pek çok zorlukla, yoksullukla sınanmıştır. Bu çocukluk, sanatçının şiirlerinde sesini duyurur. Duygularını gösteremeyen, daha çocukluğunda her şeyi içine atan şair, hayal etmeyi ise hiçbir zaman bırakmamıştır:

“Acılar içinde büyüdük
Sevinemedik istediğimiz zaman.
Hele hiç ağlayamazdık.
Sevincimiz de üzüntümüz de içimize gömülürdü.
Şimdi büyüdük.
Hayallerimiz hâlâ var.
Yaşamak adına.” (Nafile 2005: 19, “Yaşamak Adına”)

Nebih Nafile; zamanın yavaş aktığı, insanların durup düşünmeye vakit bulabildiği zamanların insanıdır. Modern zamanın insana her şeyi unutturan hızı ona göre değildir. Çocuklukta insanın zamanı çoktur; her yere yetişecek, her işi yapacak zaman vardır ancak günümüzde zaman çok hızlı akmakta, insan ona yetişememektedir:

“Onbeşinde iken,
Zamanımız çoktu.
Ya da yaşadığımız olaylara,
Zamanımız yetiyordu.
Şimdi zamanı zamanla,
Sınırlıyor ve dakika dakika,
Saniye saniye kullanıyoruz.
Yetmiyor, yetişemiyoruz zamana.
Ya da zaman bize.” (Nafile 2005: 16, “Değişmeyen Zaman”)

Nafile'ye göre şehir yaşamı; bir hevesle kalkıp koşmak isteyen çocukların hevesini kırar, onları tutsak eder, insanların yüzünü kalın bir duvara çevirir. “Kent Çocuk” isimli şiirde bu durum anlatılır:

“şehir nasıl da ürkütmüş seni

dört ayağınla kalkıp
tıpış tıpış nereye çocuk

tutsak edecek seni
çıkmaq isteyen
çıkamayacaksın çocuk

yüzün kalın bir duvar
küçücük bakışların donacak
bir de bakmışsın
çocuk büyümüş peşinde çocuk” (Nafile 2011: 94, “Kent Çocuk”)

Sanatçı, aynı şiirde, doğadan kopuk yaşayan, en temel besinleri dahi tanımayan; asfalta, egzoza, lağım kokularına boğulan çocukların şaşkınlığını, ürkekliğini, üzüntüsünü de dile getirir:

“anne
ağaç nasıl bir şey
domates
biber
ağaçtan mı koparılır

baba
asfaltın olmadığı yer kaldı mı
egzoz
baca
lağım kokmayan yer var mı” (Nafile 2011: 94, “Kent Çocuk”)

Yaşam; hızı, insana aşılmaz sınırlar koyması, kirliliğiyle insanlar için zorlayıcıdır ancak Nebih Nafile'nin şiirlerinde bir çıkış noktası, esin kaynağı olan umut, burada da yüzünü gösterir. Çocuk, tüm bu olumsuzluklardan kurtulmak, huzura kavuşmak için geçerli yolu bulacak, özgürlük havasının hüküm sürdüğü bir evrende yerini alacak; bambaşka bir dünyanın, özgürlüğün ve ferahlığın sembolü masmavi gökyüzünde yüreğinin uçurtmasını uçuracaktır:

“masmavi özgürlük kokan gökyüzünde
yüreğimin uçurtmasını uçuruyor mavi gözlü çocuk
yeşil çimlerin üzerinde gülümseyerek...” (Nafile 2013: 26, “Düşünüyorum”)

Şair, “Çılgılık” isimli şiirinde ise bu hayali bir adım ileri taşır, ütöpik bir evren kurar. Bu evrende, farklı renklerden, farklı kimliklerden çocuklar el ele tutuşurlar. Onların birlikteliği ve dostluğu savaşı susturur. Her biri metaforik anlamı olan Barış,

Umut, Özgür, Özlem, Sevgi, Duygu, Ekin isimli bu çocuklar gittikleri her yere barışı, kardeşliği, kültürü taşırlar:

“el ele tutuştu çocuklar
siyah beyaz sarı
gülümsediler hep bir ağızdan
ve aynı dili konuştular
çamurdan bebekleri
aynı dili

Ada’dan çiğlikler yükseldikçe yükseldi
birinin adı Barış
ötekinin Umut
diğerinin de Özgür’dü
Özlem, Sevgi, Duygu,
Mutlu, bir olup
Ekin oldular yarınlara
ve
ve sustu savaş

Savaş’ı da aldılar aralarına
Anadolu’da Misket
Karadeniz’de Horon
Ege’de Zeybek
Halay oldu, zılgıt oldu çiğlikler...” (Nafile 2016: 42-44, “Çiğlik”)

Nebih Nafile’nin şiirlerinde hızlı akan zaman; zorluklarla, yoksullukla dolu yaşam; çarpık kentleşme ve savaşlardan tüm yetişkinler gibi çocuklar da nasibini alır. Ne var ki, çağlar boyunca “umudun taşıyıcısı ve insanın soyunu sürdürme yolundaki bastırılmayan dürtüsünün simgesi, insanın kendi yok oluşunu yenme, yeniden yaşama, zamana karşı koyma yolu” (Tan 2019: 72) olan çocuk, Nafile’nin şiirlerinde de her zaman umudu temsil etmiş, bu yönüyle yaşamın hem vazgeçilmez bir ögesi hem de daha iyi bir dünya hayali için temel sebep olmuştur.

4. Çocukluğun Yaraları

Nebih Nafile şiirlerinde çocukluk; sadece masumiyeti, sıcak gülüşleri, güzellikleri bakımından yer almaz. Toplumda kanayan yara olan birtakım olumsuzluklar, çocuk bedeninin kaldıramayacağı kötülükler de hüznü bir dille işlenir. Şair, “Umudum Sende Usta” isimli şiirinde, bu durumu şöyle anlatır:

“henüz süt kokuyor bedenim
çek ellerini üzerimden
oysa dar sokaklarında Antiochia'nın
sesim mutluluktan yankılanmalı...
tüm alanlarında ülkemin oyun sesleri çıkmalı
korku çılgınlıkları değil, çek ellerini üzerimden
koca bedenleri benimle evlendiriyorlar usta
bütün sokakları sessiz memleketimin
tüm yürekler suskun...” (Nafile 2020: 71, “Umudum Sende Usta”)

Nebih Nafile, “Onlar” isimli şiirinde çocukların yoksullukları, yoksunlukları ve burukluklarına dikkat çeker. Ölüme hep çok yakın, gözleri hep ıslak olan bu çocuklar, yaz sıcağında bile üşürler:

“ölüm en çok onlara yakın
yine de gülmek isterler
buruk yüzleriyle

ıslak gözleri
kahkaha atmak özlemi ile
onlar
yaşamın akışında
acıyı hisseden
yaz sıcağında
üşüyen çocuklardır” (Nafile 2011: 8, “Onlar”)

Çocuk olmak; çoğu zaman masumiyeti, sevgiyi, çikarsız gülmeyi çağırıştırırsa da bazen bir baba tokadıyla karşı karşıya kalmak da kaçınılmazdır:

“bazen bir tokadı
göze almaktır çocuk olmak
bir kaçamak oldu baba!
bitiş zili çaldıktan sonra
bir kaçamak
aslında biliyordum kızacağınızı
kulağımın çekileceğini de
biliyordum okkalı bir tokat
geleceğini

bilsem de
yenik düşmüştüm arkadaşlarımın isteğine” (Nafile 2013: 76, “Çocuk Olmak”)

Nafile, gözyaşlarını şeker almak için değil, bambaşka acıların, yaraların ifadesi için döken çocukları da anlatır:

“Göz yaşlarımı şimdiki çocuklar gibi
Şeker almak için dökmedim ben.
Çocukken döktürmedi,
Ne annem ne de babam.” (Nafile 2005: 25, “Gözyaşlarım”)

Çocukluk, ağır yükleri taşımakla, büyük acıları yaşamakla da sınanır. Babasına sarılan bir yaşıtını gördüğünde kederlenen çocuk, yaşından çok büyük bir hüznü içinde taşımakta; paraya, oyuncağa yüz çevirip babasını aramaktadır. Bu arayış hem çocuğu hem onun yaralarını büyütür:

“*sana amca diyen çocuğun sesleniyor;*
çok uzağındayım içten gelen gülücüklerin
uzağındayım
(...)

bir çocuğun babasına sarılışı
bana acı veriyor
yalnız değilsin diyen
etrafımdaki çocuklar susturur beni
bastırır bu özlemi yüreğimin kuytulduğuna
dindirir yaramı
oysa orada kalır bu yara
yara bir yandan
ben bir yandan büyürüz

para istemiyorum
oyuncak da istemiyorum
ben, ben seni istiyorum baba!” (Nafile 2013: 74-75, “Bir Annenin Feryadı”)

Annesiz ya da babasız çocukların kederi, acısı büyümekle geçmez; büyük bir boşluk olarak kalır. Yaşamını, çocuklarına bir şeyler öğretmeye adanmış anne babalar, yokluklarıyla da onlara hüznün ne olduğunu öğretir:

“eksik kalan baba özlemi
kocaman bir boşluk dünyamda” (Nafile 2013: 74, “Bir Annenin Feryadı”)
“büyüdüm işte
karıştım yaşamın akışına
seni düşünmemeyi
seni unutmayı

hayatımın küçük bir bölümünde olup
geri kalanında olamayacağını öğrettin” (Nafile 2016: 57, “Sen Öğrettin”)

Çocukluk, yaşanan tüm güzelliklere rağmen yetişkinliğe taşınan yaraların da olduğu bir dönemdir. Doyasıya gülmek, eğlenmek, neşeli anlar biriktirmek isteyen çocuklar, kimi zaman istismarla, şiddetle, ölümlle yüzleşir. Şiirlerinde her zaman umutla, yaşamla, hayalle dolu olan Nafile'nin sesi, yalnızca çocukluğun yaralarını anlatırken hüznlenir.

C. Değerlendirme ve Sonuç

Nebih Nafile, çocukluğunu Antakya'nın Çekmece köyünde, tek göz bir gecekonduda geçirir. Bu çocukluk, zor koşullarla, yoksullukla, imkânsızlıklarla örülüdür. Zor koşullar, Nafile'yi karamsarlığa sürüklemeyi; yaşamın dışına atmaz. Şair, yaşadıklarına bakarak hırs, öfke, ümitsizlik gibi olumsuz duygulara kapılmaz. Aksine; hayal kurmak, umut etmek, yaşamı dolu dolu ve gönlünce yaşamak onda baskın olan duygulardır. Şiirlerinde, öykülerinde, yazılarında ve yaşamında bu duyguların izini sürmek mümkündür. Şairin çalışma arkadaşı, yazar Canan Başkaya'nın aktardığına göre, Nafile, Antakya'da geçirdiği çocukluk günlerini hiç unutamadığı gibi, o günlerden söz ettiğinde de gözlerinin içi güler. Geceleri, yağın yağmurla damdan akan suların doldurduğu kapları, leğenleri büyük bir sevgiyle anlatır (Nafile 2011: 103). Yaşama karşı böyle olumlu duygularla dolu olan, yaşadığı kötü şeylerden bile bir umut ve güzellik çıkarabilen bu nahif kalemin, şiirlerinde çocukluğu konu etmesine; yaşamın koşturmasından, hızından, yoğunluğundan çocukluğuna sığınmasına şaşmamak gerekir.

Nebih Nafile'nin şiirlerinde çocukluğun güzel anıları, o günlere özlem duyulması, çocuğun ve çocukluğun etrafına kattığı güzellikler, çocuğun yaşamın vazgeçilmez unsuru olması, her zaman umudun ve hayalin taşıyıcısı olması; tüm bunlara karşın çocukluğun yetişkinliğe taşınan yaraları dile getirilir. Genel olarak olumlu bir şekilde anılan çocukluk, yetişkinlerin sebep olduğu kötü koşullar, savaşlar, şiddet ya da ölümlle olumsuz bir havada da yansıtılır. Burada da çocuk, kötülüğün kaynağı değil, kötülüğe maruz kalan; zalim değil mazlumdur. Çocuk, kendi dünyasında hep barış, güzellikler ve neşe içindedir. Bu masum çocuk dünyasını anlatan sanatçı, hiçbir zaman yükselmeyen; dingin, umutlu sesiyle yalın yaşamların, ufak hayallerin şarkısını söyler. Saflığın, hesapsızlığın, çıkar bilmezliğin en somut şekilde görüldüğü dönem olan çocukluk, şairin yaşama ve sanata bakışıyla da doğrudan örtüşür.

Kaynakça

- Başkaya, Canan(2011). “Umuda Sevdalı Emek”. *Güneş Hepimiz İçin*. Ankara: Kurgu Kültür Merkezi Yayınları. 99-101.
- Çetin, Nurullah(2017). *Şiir Çözümleme Yöntemi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Günel, Burhan(2011). “Nebih Nafile’yi Düşünüyorum Gece Vakti”. *Güneş Hepimiz İçin*. Ankara: Kurgu Kültür Merkezi Yayınları. 109-110.
- Nafile, Nebih(2005). *Umut Yaşam İnsan*. Hatay: Onur Ofset.
- Nafile, Nebih(2010). “Şiirle Gelen Bereket”. *Şiirle Gelen Bereket*. Hatay: Samandağ Kaymakamlığı. 11-13.
- Nafile, Nebih(2011). *Güneş Hepimiz İçin*. Ankara: Kurgu Kültür Merkezi Yayınları.
- Nafile, Nebih(2013). *Su Duruluğu*. Ankara: Kurgu Kültür Merkezi Yayınları.
- Nafile, Nebih(2016). *Yarına On Kala*. Hatay: Günışığı Matbaacılık.
- Nafile, Nebih(2020). *Gecenin Resmi*. İstanbul: Kültürkent Kuledibi Yayınları.
- Özmen, Necmettin(2014). “Yeni Türk Edebiyatında Çocuk-Çocukluk Temalı Şiirler Üzerine Bir Tasnif Denemesi”. *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(4): 173-210.
- Sakallı, Fatih(2014). “Nebih Nafile’nin Şiirlerinde Temalar”. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*. 3(8): 47-65.
- Tan, Mine(2018). “Çağlar Boyunca Çocukluk”. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 22(1), 71-88.